

зрозуміти ціну грошей, людської праці, природних ресурсів, дати первинне уявлення про їх раціональне використання, а також формувати первинну економічну культуру і грамотність.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволив зробити висновок про можливість формування у школярів економічної культури як сукупності економічних знань, поглядів, переконань, історичного досвіду і традицій, умінь застосовувати економічні знання у практичній діяльності.

Література

1. Фридман Л. Психолого-педагогические основы обучения математике в школе / Л. Фридман. – М. : Просвещение, 1983. – 160 с.
2. Карасик А. Структура і методика інтерактивного уроку в початковій школі // Початкова освіта. – 2005. – № 7. – С. 2 – 5.
3. Петрук В. В. Економічна освіта і виховання в початковій школі // Науковий вісник ВДУ. – 1999. – №1. – С.70-71.
4. Петрук В. В. Про економічну культуру вчителя початкових класів // Збірник матеріалів республіканської науково-практичної конференції (19-20 квітня 1999 р.): Формування професійної культури майбутнього вчителя початкових класів. – Вінниця, 1999. – Т.1. – С.59-64.
5. Ушинский К. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 3 / К. Ушинский. – М. Педагогика, 1989. – 440 с.

УДК 373.3.018.4:373.3.016

ТОМИШИНЕЦЬ Н. М., ЛАЛАК Н. В.,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У Концепції Нової української школи зазначено, що сьогодні в освіті потрібна докорінна реформа, яка зупинить негативні тенденції та перетворить сучасну школу на важіль соціальної рівності, згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності. Нині особливо гостро постає проблема використання внутрішніх резервів підвищення результативності навчання молодших школярів. Пошуки шляхів удосконалення системи початкової освіти привели до відродження такого методичного явища як диференціація.

Актуальність ідеї диференційованого навчання в тому, що вона є оптимальною для сучасного розвитку національної школи, оскільки зараз прослідковуються ускладнення змісту освіти, зростання обсягу необхідної інформації, зменшення часу, відведеного школярам для її засвоєння. В Україні принцип диференціації проголошений одним із важливих принципів реформування освіти поряд з принципами гуманізації та демократизації. На розвиток теорії і практики диференційованого підходу до організації навчання молодших школярів вплинули й нормативні документи, зокрема: Національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті, Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи.

Сама проблема диференціації у психолого-педагогічній літературі не нова. Початок її теоретичного осмислення пов'язують з іменами давньогрецьких філософів – Левкіппа і Демокріта. Вони вперше обґрунтовували індивідуалізацію і диференціацію як принцип, аспекти який узяли за основу філософського пояснення буття. Теоретичні а диференційованого навчання знаходимо у працях К. Ушинського. Педагог доводив, що головна умова якісного навчання – це врахування вікових і інших особливостей учнів, їх індивідуальності. Наукові роботи Б. Аркіна, П. Блонського, Л. Виготського, С. Рубінштейна та інших видатних учених створили в освіті найкращі умови для розвитку теорії і практики індивідуально-диференційованої роботи школярів. Методичні аспекти диференційованого навчання розкриті у працях Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанського, О. Барановської, В. Бондаря, О. Братанич, І. Бутузова, М. Вашуленка, В. Вихрущ, С. Гончаренка, П. Гусака, Т. Дейніченко, Л. Жовтан, З. Калмикової, Г. Коберник, І. Осмолівської, О. Савченко, П. Сікорського, В. Сухомлинського та інших науковців. Цікавим і ефективним за будь-яких умов навчання є, на наш погляд спосіб диференціювання навчальної роботи, який запровадила С. Логачевська. Педагог акцентує увагу на багаторазовому поясненні нового матеріалу, виборі учням завдань за варіантами для самостійної роботи на основі самооцінки своїх можливостей, на завершенні уроку виконанням спільної роботи [3].

В Енциклопедії освіти поняття «диференціація навчання» розуміється як урахування індивідуальних особливостей учнів у формі, коли вони групуються на основі будь-яких індивідуальних особливостей для окремого (диференційованого) навчання [2]. В контексті нашого дослідження диференціація навчання у початковій школі – це багатоаспектний, складний процес, що спрямований на розкриття індивідуальності молодшого школяра, розвиток його потенціалу (психологічний аспект) з одного боку, ефективне використання цього потенціалу для навчальної самореалізації (педагогічний аспект) – з другого.

Як показує практика, найбільш ефективною є диференційовано-групова форма, де учнів ділять на групи, в яких вони можуть вільно висловлювати свої думки, брати активну участь у вирішенні навчальних завдань відповідно до своїх інтересів і здібностей. Зазвичай, групи формуються вчителем на основі рівня розвитку дітей і побажань самих учнів: школярі охоче працюють з однокласниками, які мають схожі інтереси, стиль роботи, з якими вони пов'язані дружніми відносинами. Зазначимо, що у зарубіжному досвіді групова диференціація має різні варіанти. Наприклад: швидкі, середні і повільні групи (США); за рівнем програм і навчальних завдань – підвищений (А), середній (Б), низький (В) (Німеччина); за вивченням окремих навчальних дисциплін, де працюють «швидкі», «середні» і «повільні» групи (Франція); за розподілом учнів однієї паралелі на класи відповідно до здібностей (Велика Британія); розподіл учнів класу на групи з метою змагання (Японія). Групове навчання загалом педагогічно виправдане [1].

Серед способів і прийомів диференційованого навчання вчителі початкових класів використовують диференціацію за рівнем складності завдань (добір завдань, які потребують різної ґрунтовності узагальнення та висновків, розраховані на різний рівень роботи, нарощування рівня складності, репродуктивного та творчого характеру), диференціацію за рівнем самостійності (добір завдань з однаковим рівнем складності, але з різною мірою допомоги; дозування та варіативність інформації для самостійного вибору), диференціацію за обсягом (вибір завдань однакового змісту, проте диференційованого за обсягом та часом на його виконання, передбачення додаткових завдань, наприклад ігрових); диференціацію за рівнем творчості та розвитку логічного мислення (добір нестандартних завдань за характером пізнавальної діяльності учня); диференціація за характером допомоги учневі (дозування допомоги учням шляхом допоміжних завдань, підготовчих вправ, підказок, наочності); диференціація за формою навчальних дій (добір та виконання завдань відповідно до предметних, перцептивних та розумових дій [3]. Для молодшого шкільного віку найдоступнішим є вибір завдань за обсягом, оскільки учні, оцінивши свої можливості, обирають для себе посильний варіант. Такий спосіб диференціації найпростіший. Зауважимо, що способи диференціації можуть використовуватися на різних етапах уроку.

Таким чином, основними чинниками ефективного впровадження диференційованого навчання у початковій школі є: індивідуально-типологічні особливості молодших школярів, педагогічна майстерність вчителя, зміст навчання, процесуальне забезпечення диференційованого навчання, навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення, учнівський колектив, адміністративне управління.

Література

1. Гончарова Є. Історичний аспект вивчення проблеми індивідуалізації та диференціації навчання / Є. Гончарова // Імідж сучас. педагога. – 2014. – № 4. – С. 47–49.
2. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України ; гол. ред. В.Г. Кремень; [заст. голов. ред.: О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко ; відп. наук. секр. С.О. Сисоєва]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Логачевська С. П. Диференціація – одна із форм інтерактивного навчання молодших школярів / С. П. Логачевська // Початкова школа. – 2016. – № 10. – С. 18–23.
4. Німчук М. Проблема диференційованого навчання в психолого- педагогічній літературі / Німчук Марія, Палійчук Оксана // Наук. вісн. Чернів.ун-ту:зб.наук.пр./ . Чернівці, 2013. – Вип. 388 : Педагогіка та психологія. – С. 136–141.

УДК 371.14

ТУРОК О.С.,
Мукачівський державний університет

ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКО-ШКІЛ В УГОРЩИНІ

У 1992 р. Угорщина приєдналася до ENSI (ENVIRONMENT AND SCHOOL INITIATIVES). ENSI було створено як децентралізована міжнародна

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>